

विमुक्त जाती - भटक्या जमाती प्रवर्गाच्या
आश्रमशाळांना आश्रमशाळा संहिता लागू
करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग

शासन निर्णय क्र. विभशा-२००६/प्र.क्र.६०/विजाभज-२

मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-३२

दिनांक :- १५ जानेवारी, २०१८

प्रस्तावना :-

राज्यामध्ये शासनमान्य खाजगी शैक्षणिक संस्थांमार्फत विजाभज प्रवर्गाच्या प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा, विद्यानिकेतन व उसतोड कामगारांच्या मुला - मुलींकरीता आश्रमशाळा चालविण्यात येतात. सदरहू आश्रमशाळांना राज्य शासनातर्फे वेतन व वेतनेत्तर अनुदान, परिपोषण अनुदान व इमारत भाडे अनुदान दिले जाते. राज्यातील विजाभज प्रवर्गाच्या आश्रमशाळांचे कामकाज कशा पद्धतीने चालवावे, त्यामधील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांना कोणत्या तरतूदी लागू असतील तसेच त्यांच्या कर्तव्य आणि जबाबदाऱ्या काय असतील, विजाभज प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना प्रवेश कशा पद्धतीने देण्यात यावा, त्यांना कोणत्या सोयी सुविधा उपलब्ध असतील, शासनमान्य खाजगी संस्थांमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या सदरहू आश्रमशाळासंदर्भात त्यांची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या काय असतील, त्याचप्रमाणे सदरहू आश्रमशाळांना संच मान्यता, पदांना व्यक्तीक मान्यता, विद्यार्थी संख्येचे निकष, कर्मचाऱ्यांची शैक्षणिक अर्हता, कर्मचारी तक्रार निवारण पद्धती, शालेय प्रशासन, विद्यार्थ्यांचा गुणवत्ता विकास व वसतगृहातील विद्यार्थ्यांचे आरोग्य, वसतीगृह व्यवस्थापन इत्यादी बाबी आश्रमशाळांना लागू करण्यासाठी आश्रमशाळा संहिता असणे अत्यंत आवश्यक होते. त्यामुळे सदरहू आश्रमशाळा/ विद्यानिकेतन यांना आश्रमशाळा संहिता लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यात शासनमान्य खाजगी शैक्षणिक संस्थेमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक आश्रमशाळांकरीता या विभागातर्फे कोणतेही अधिनियम व नियम तयार केलेले नाहीत. तसेच शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांच्या सेवा शर्तीसंदर्भात कोणतेही नियम केलेले नाहीत. त्यामुळे सदरहू आश्रमशाळांचा कारभार हा शाळा विभागासंदर्भात शालेय शिक्षण विभागाचे अधिनियम, नियम, खाजगी कर्मचाऱ्यांच्या सेवेच्या शर्ती संदर्भातील नियमावली व त्या विभागाने प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांबाबत वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय व आदेशास अनुसरून चालविला जातो. त्याचप्रमाणे या विभागांतर्गत चालविल्या जाणाऱ्या आश्रमशाळांतील वसतीगृह विभागाचा कारभार हा आदिवासी विकास विभाग, सामाजिक न्याय विभाग, महिला व बाल विकास विभाग यांचे अधिनियम, नियम व त्या विभागांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय व आदेशास अनुसरून चालविला जातो. त्यामुळे या विभागाची आश्रमशाळा

संहिता असणे अत्यंत आवश्यक होते. त्यामुळे या विभागांतर्गत चालविल्या जाणाऱ्या आश्रमशाळा व विद्यानिकेतन यांचेकरीता आश्रमशाळा संहिता तयार करण्यात आलेली आहे. सदरील आश्रमशाळा संहिता राज्यातील विजाभज प्रवर्गाच्या सर्व आश्रमशाळांना, विद्यानिकेतनास व उसतोड कामगारांच्या मुला - मुलींकरीता चालविल्या जाणाऱ्या आश्रमशाळांसाठी लागू करण्यात येत आहे.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०१८०११५१६५१२२११२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(भा. र. गावित)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत -

- १) मा.राज्यपालाचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.
- ३) मा.मंत्री, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण यांचे खाजगी सचिव.
- ४) मा.राज्यमंत्री, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण यांचे खाजगी सचिव.
- ५) मा. मुख्य सचिव यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) मा. सचिव, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण यांचे स्वीय सहाय्यक.
- ७) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई. (प्रसिध्दीसाठी)
- ८) संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण, संचालनालय, पुणे.
- ९) सर्व मंत्रालयीन विभाग
- १०) सर्व जिल्हाधिकारी
- ११) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- १२) सर्व प्रादेशिक उप आयुक्त, समाजकल्याण विभाग
- १३) सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग
- १४) सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी,
- १५) महालेखापाल (लेखापरिक्षा व लेखा अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १/२ मुंबई/नागपूर
- १६) सर्व कार्यासन अधिकारी, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १७) निवड नस्ती (विजाभज-२).